

נפש מרובת פנים: קריאה פסיכואנליטית בפרננדו פסואה **אסנת נשיא**

הקורס מציע מסע בין-תחומי המפגיש את עולמו הספרותי המפוצל של **פרננדו פסואה** עם מושגי יסוד בפסיכואנליזה. במרכז הקורס עומדת תופעת ההטרונים, אותן דמויות ספרותיות בעלות ביוגרפיה וסגנון משלהן שיצר פסואה. דמויות אלו ישמשו לנו כצוהר לחקירת מנגנוני הכתיבה של פסואה. נעסוק בצורך בפיצול להטרונים, כצורך קיומי. נשאל האם מנגנון הפיצול הינו פתולוגי או מנגנון הישרדותי הכרחי. האם הכתיבה של פסואה הינה במסגרת של עצמי אמיתי או כוזב. נדון בכתיבה של גרין על האם המתה ונבדוק האם כתיבתו שימשה עבורו כ'עור נפשי' מפני היתמות הנפשית בתוכו והריקנות הקיומית שלו. נבדוק דרך ביון, כיצד הכתיבה של פסואה משמשת כמיכל, כניסיון לעבד חומרים נפשיים גולמיים לכדי מחשבה. הניסיון בקורס יהיה להבין את היצירה הספרותית שלו, לא רק כמעשה אמנות, אלא כמעבדה נפשית שבה פסואה מנסה "לחשוב את הבלתי ניתן למחשבה" ולהעניק צורה לפרגמנטים של הקיום שלו.

כל מפגש יתבסס על דיאלוג מתמיד בין טקסטים תיאורטיים קלאסיים (פרויד, קליין, ויניקוט, ביון) לבין קריאה צמודה ב"ספר האי-נחת" ובשירת ההטרונים (אלברטו קאיריו ואחרים).

נושאי המפגשים:

על הריבוי והכפילות שבפיצול. קריאה על מכתב מוצא ההטרונים של פסואה. נקרא ב'אלביתי' של פרויד, ופרקים נבחרים מה'אני והסתם' שעוסקים בפיצול האני. העמדה הסכיזופרנואידית לפי קליין. ההטרונים כאובייקטים פנימיים והצורך בפיצול כדי לשרוד. קריאה במאמר 'הערות לתיאוריה על מנגנונים סכיזואידיים'.

ויניקוט והמרחב הפוטנציאלי, המרחב שבין היש לאין. הכתיבה כמרחב מעברי. נקרא את המאמר 'אובייקטים של מעבר ותופעות של מעבר', מתוך 'משחק ומציאות'. נדון בשאלה האם ההטרונים הם אובייקטים של מעבר?

עצמי אמיתי מול עצמי כוזב. האם ההטרונים הם עצמי כוזב של פסואה או עדות לעצמי אמיתי. נקרא בהתאמה קטעים מתוך הספר 'האי נחת', על המסכה וההתחזות. קריאה בוויניקוט 'עיוות האני במונחים של עצמי איתי ועצמי כוזב'.

אסתר ביק וה'עור הנפשי'. הכתיבה כצורה וצורך של החזקה עצמית של פסואה. קריאה "The Experience of the Skin in Early Object-Relations", 1968. נדגים דרך דמותו של אלברטו קאיריו.

אנדרה גרין והאם המתה, הדיכאון הנרקסיסטי והריק בלב היצירה. געגוע לאובייקט שלא היה קיים. נקרא קטעים מ'ספר האי-נחת' וקטעים על היתמות והריקנות הקיומית. נקרא את 'האם המתה' של גרין ונדון בשלילה הלבנה ובנרקסיזם של מוות.

ההבדל בין אבל למלנכוליה אצל פסואה. נקרא 'אבל' ומלנכוליה 'של פרויד'. נדגים דרך קטעים בכתבי פסואה ובספר 'אי נחת'.

וילפרד ביון, לחשוב את הבלתי ניתן למחשבה. פונקציית אלפא ורכיבי בטא. פסואה כמי שמנסה לעכל "רסיסי מציאות" גולמיים ולהפכם לטקסט. הטקסט כמיכל. "נקרא בספר האי-נחת". קטעים על הצפה חושית, ועל האימה שבמציאות. נקרא מתוך 'ללמוד מן הניסיון' של ביון.

בכל המפגשים תלווה קריאה בספר 'על האי נחת' של פסואה.

יתכנו שינויים בתוכנית זו.